

Байкальского государственного университета экономики и права [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://jq.isea.ru/reader/article.aspx?id=16765>. – Дата доступа: 21.01.2015.

3. Корконосенко, С.Г. Основы журналистики: учеб. для вузов / С.Г. Корконосенко. – М.: Аспект Пресс, 2001.
4. Шостак, М.И. Система журнальной периодики / М.И. Шостак. – М.: Вестник МГУ. – Сер. 10. – 2003. – № 2.

Алена Кунахавец-Плявака
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЖАНРАВАЯ ПАЛІТРА РАЁННЫХ ВЫДАННЯЎ (на прыкладзе Іванаўскай газеты «Чырвоная звязда»)

Раённыя газеты – выданні па сваёй прыродзе ўнікальныя. Па-ранейшаму іх галоўнай каштоўнасцю застаецца паўната адлюстравання мясцовага жыцця: факты, падзеі, героі матэрыялаў – усё знаёмае і блізкае для чытача. На ўзровень папулярнасці і прэстыжу, даверу з боку жыхароў раёна, на тыраж і запатрабаванасць рэгіянальных выданняў уплываюць самыя разнастайныя фактары, сярод якіх і форма падачы матэрыялаў, іх жанравая разнастайнасць.

Сістэма жанраў сучаснай беларускай журналістыкі знаходзіцца ў стане няспынай трансфармацыі. Калі раней, у часы былой савецкай дзяржавы, прэса рэалізоўвала, перш за ўсё, ідэалагічную функцыю, сістэма жанраў тагачасных сродкаў масавай інфармацыі была скіравана на прапаганду. Паскораны рытм жыцця, інфармацыйны бум ХХІ стагоддзя дыктуюць выкарыстанне зусім іншых форм падачы матэрыялаў: сучасная журналістыка на першае месца ставіць задачу інфармавання, адпаведна змяняецца і жанравая палітра СМІ. Многія газеты, улічваючы чытацкія інтарэсы, арыентуюць журналістаў на невялікія па аб'ёме матэрыялы не толькі інфармацыйных, але і аналітычных жанраў са шматлікімі фактамі, лаканічнай аргументацыяй і, як кажуць, без лішніх слоў. Тэндэнцыі перавагі інфармацыйных жанраў, адыход ад класічнай аналітыкі і тым больш мастацкай публіцыстыкі закранулі і беларускія раённыя выданні.

Падводзячы вынікі даследавання жанравай дыферэнцыяцыі зместу Іванаўскай раённай газеты «Чырвоная звязда», мы можам адзначыць, што вядучае месца на старонках гэтага выдання займаюць кароткія і дэталізаваныя нататкі – 67,23 % ад агульнай колькасці матэрыялаў, апублікаваных у кастрычніку 2014 года – студзені 2015 года. Большасць з іх – навіны Іванаўшчыны (рубрыкі – «Іванаўшчына: навіны тыдня», «Дзень за днём»). Часта гэтыя матэрыялы адрознівае канцылярскі стыль, клішаваныя выказванні, банальныя загалоўкі не прыцягваюць чытацкую

ўвагу, не даюць уяўленняў пра тэму публікацыі («Урожай на медалі», «За открытый диалог», «Есть такая профессия...», «Ярмарка изобилия», «На благо общества», «Первый среди равных» і інш.).

Празмерная інфармацыйная насычанасць з'яўляецца праблемай, характэрнай для многіх сучасных раённых выданняў. Вялікая колькасць інфармацыйных матэрыялаў прыводзіць да таго, што многія чытачы абмяжоўваюцца праглядам адных загалоўкаў ці ў лепшым выпадку чытаюць толькі першы абзац публікацыі. Рэдакцыям рэгіянальных СМІ трэба ўлічваць, што друкаваная газета, якая выходзіць адзін раз на тыдзень, не можа паспаборнічаць у апэратыўнасці падачы матэрыялаў з інфармацыйнымі рэсурсамі інтэрнэту. Часта бывае, што яшчэ да выхаду нумара ў свет інфармацыя губляе сваю значнасць. Таму сэння вельмі важна ўлічваць тэндэнцыі падзелу «сфер уплыву»: апэратыўная інфармацыя, навіны – прэрагатыва інтэрнэту, а аналітыка, якая, праблемная, – друкаваных выданняў. Гэта бачыцца адным з асноўных напрамкаў далейшага развіцця друкаваных СМІ Беларусі.

Калі-нікалі на старонках «Чырвонай звязды» з'яўляюцца рэпартажы – 2,13 %. Часцей гэта бывае ў сувязі з падзеямі, якія маюць рэзананс не толькі ў раёне, але і ў вобласці (фэстываль «Фальклор без межаў», кулінарны фэст «Мотальскія прысмакі» і інш.). Яны выносяцца на першую паласу, суправаджаюцца фотаздымкамі, апытаннямі ўдзельнікаў падзей.

Адным з самых распаўсюджаных інфармацыйных жанраў, якія выкарыстоўваюцца журналістамі «Чырвонай звязды», з'яўляецца інтэрв'ю – 8,9 %. Часам у такіх матэрыялах прысутнічаюць элементы аналітыкі. Аднак часцей за ўсё яны з'яўляюцца падставай для таго, каб паказаць актыўнасць і дзейнасць мясцовага кіраўніцтва. На жаль, і сёння, пасля адмены партыйнай манаполіі на сродкі масавай інфармацыі, створаная як інструмент улады, іванаўская «раёнка» захоўвае рысы афіцыйнага выдання: газетныя старонкі звычайна перагружаны звесткамі з афіцыйных інстанцый, інтэрв'ю з кіраўніцтвам рэгіёна, чыноўнікамі, справаздачамі з пасяджэнняў, семінараў (рубрыкі – «Власть – для людей», «Советы специалиста», «Актуальная тема», «Человек и общество»). Замест таго каб друкаваць праблемныя і дыскусійныя матэрыялы, публікацыі пра людзей, рэдакцыя вымушана займаць плошчу выдання афіцыйнымі пастановамі, рашэннямі райвыканкама. Такое становішча тлумачыцца эканамічнай залежнасцю рэдакцыі ад заснавальнікаў – Іванаўскага раённага выканаўчага камітэта і раённага Савета дэпутатаў. Унутраны канфармізм і негатыўнасць (часта нават нежаданне) супрацоўнікаў рэдакцыі выходзіць за рамкі існуючай палітыка-эканамічнай залежнасці ад уладных структур негатыўна адбіваецца на аўтарытэце самой газеты. Для развіцця іміджу сур'ёзнага выдання патрабуецца замена афіцыйна якаснай інфармацыі і аналітычнымі публікацыямі.

Аднак артыкул як жанр практычна знік са старонак «Чырвонай звязды», рэдка з'яўляюцца карэспандэнцыі. Па-першае, журналістам раённых выданняў не заўсёды хапае часу на глыбокае асэнсаванне праблемы, яе аналіз: прасцей напісаць тое, што бачыў і чуў. Па-другое, каб напісаць аналітычны артыкул, трэба шмат ведаць аб прадмеце размовы, дасканала вывучыць праблему і толькі потым садзіцца за працу. Па-трэцяе, тыя працэсы ў грамадстве, калі галоўным лічыцца не служэнне людзям і справе, не імкненне стаць прафесіяналам у поўным сэнсе гэтага слова, а атрыманне вялікіх заробкаў, не абышлі і рэдакцыі рэгіянальных СМІ. Навошта карпець над аналітычным матэрыялам, навошта закранаць нейкія праблемы, калі можна напісаць пра праблемы лішняй вагі, умённе з густам апрацаваць і пры гэтым атрымаць тыя ж грошы? Думаецца, гэтая праблема характэрная не толькі для Іванаўскай газеты.

«Чырвоная звязда» насычана агляднымі альбо даведачнымі матэрыяламі, значную колькасць палос займае рэклама, прычым не тэкставая. Безумоўна, для з'яўлення такога аб'ёму нежурналісцкіх публікацый існуюць і аб'ектыўныя прычыны, галоўная сярод якіх – утрыманне пазіцый на інфармацыйным рынку. Аднак адсутнасць яркіх, жывых матэрыялаў, якія закранаюць лёсы людзей, не толькі збядняе жанравую палітру выдання, але і можа стаць прычынай знікнення чытацкай цікавасці да яго. Канешне, раённых газет гэтая праблема тычыцца ў меншай ступені. У полі зроку журналістаў «Чырвонай звязды» ўсе ўзроставыя катэгорыі і сацыяльныя пласты насельніцтва раёна (сяляне, рабочыя, настаўнікі, медыкі, работнікі культуры, прадпрыемальнікі), а таксама розныя сферы іх дзейнасці (прафесійная, творчая, сацыяльная). Пры напісанні матэрыялаў пра людзей журналісты «раёнкі» часцей выкарыстоўваюць такія жанравыя формы, як партрэтная замалёўка (9,8 %), інтэрв'ю, жыццёвая гісторыя. На жаль, даволі рэдка з'яўляецца нарыс (0,43 %). Шматлікія публікацыі ствараюць галерэю партрэтаў славутых людзей Іванаўшчыны, сучаснікаў і тых, хто пайшоў з жыцця, але пакінуў пра сябе добрую памяць.

Як паказвае аналіз СМІ, за апошнія гады значна зменшылася колькасць мастацка-публіцыстычных матэрыялаў: газеты сталі таварам, які трэба зрабіць запатрабаваным «любым спосабам». Аднак сёння перад журналістамі раённых выданняў па-ранейшаму стаіць задача не проста перадаваць інфармацыю, не толькі аналізаваць яе і шукаць каментарыі кампетэнтных асоб, але і даваць канкрэтныя парады чытачу. Супрацоўнікам рэгіянальных сродкаў масавай інфармацыі трэба арыентаванацца на духоўнае самапазнанне і адраджэнне асобы, аздаравленне грамадства, распаўсюджванне духоўных каштоўнасцей.